

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

# UČITELJSKI TOVARIŠ

## Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverieništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima sčlanarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2'50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

## Po pokrajinski skupščini.

Za nami so nepozabni dnevi v Kranju, kjer je naše poverieništvo obdržalo svojo sedmo pokrajinsko skupščino. Odmev tega zborovanja nas pa drži z vso očarljivo vehemenco pomembnih dogodkov v svoji oblasti. Razdalja, ki nas loči od njega, je še mnogo premajhna, da bi nam bilo mogoče opredeliti posamezne vtise po njihovi pravi vrednosti in dalekosečnosti. Storila bo to bodočnost, ki edina more biti pravičen ocenjevalec preteklosti.

Skromnost na nepravem mestu bi pa pomenilo, če bi se obotavljali označiti z dovoljnim povdankom impozantno število živih sil, ki smo se jim mogli diviti na delu za zgradbo novega trdnega temelja naše organizacije. Občudovati smo mogli svobodne energije, ki so bile vezane dolgo vrsto let po demonskih izvenstanovskih vplivih, ki stopajo z vsem navdušenjem mlade sveste in vere v veliko poslanstvo našega stanu v plemenito tekmo za doseg svetlih ciljev.

Pokrajinska skupščina v Kranju bo še dolgo vrsto let mogočen svetilnik, ki bo z rezkimi žarki vodil naš korak po novih potih. Res je: ožarjeni so šele najvišji vrhovi pred nami, a to nam zadostuje, da usmerimo svojo pot smoteno in varno.

Postoterenje so naše sile, ker so usmerjene proti enemu cilju: dvignjena je naša samozavest, ker ne tavamo več v absolutni tmini. Prešinjeni so najboljši med nami z enotno voljo, in ne bo dolgo, ko bo tisoč novih, do sedaj neopredeljenih stremeljenj odjeknilo na klic nove duše našega Uduženja.

Pot k ljudstvu: sodoživljanje njegovega življenja, sočustvovanje njegovih čustev, sodelovanje ob njegovem delu, lajšanje njegovega gorja, organiziranje vseh njegovih gmotnih in нравnih sil, zgraditev nove ljudske kulture na temelju ljubezni do bližnjega in dušenju individualistične prepotence: evo vsej slovenski javnosti temelje našega novega poslanstva, ki je izzvenilo iz vseh programatičnih izjav kranjske pokrajinske skupščine.

S to svojo enuciacijo je dalo slovensko učiteljstvo konkretno obliko imperativu časa. Vsa povojna doba se nam kaže v stoterih oblikah razdvojenosti, brezsmotnosti in hlastanja ter iskanja poti do nove sinteze vsega narodnega življenja. Empirizem v znanstvu, individualizem in z njim logično združen utilitarizem v gospodarstvu in etičnem naziranju so atomizirali moderno družbo v toliko avtonomnih mikrokozmov kolikor oseb šteje naš planet. Vsak atom ima namen v samem sebi in se čuti navezan na družbo le na podlagi kramarskega načela: da skuša več dobiti kot dati. Moderni individualizem je poklical v življenje preko trupel korakajočega veleindustrializma in milijonske armade kramarskih duš, ki v kaotičnem boju vseh proti vsem glasno reklamirajo svoje pravice, a pozabljajo na svoje dolžnosti.

S takega individualističnega stališča je vsaka prava vzgoja nemogoča. Neizogibno je torej postala moderna šola le posredovalnica znanstva, mehanična učilnica. Vzgoja je mogoča le tedaj, če prenesemo težnjo in z njim združen vzgojni cilj od posredne na skupnost. Ta sodobna družabna nujnost leži v ozračju in zaman bo vsak trud, usmeriti današnje kaotično človeško družbo v organsko harmonijo, če ne postane

vimo socialno orijentiranega čustvovanja in splošne blaginje kot najvišji vzgojni princip, kateremu se imajo podrediti vsa lepodoneča gesla o najvišji vrednosti osebnosti v individualističnem smislu.

Ta imperativ časa je bil, ki je plaval nad letošnjo pokrajinsko skupščino slovenskega učiteljstva in narekoval vse njeno delo.

Zgodilo se je to prvič v zgodovini naše organizacije in zgodilo se je, ker je učiteljstvo našlo samo sebe in s tem svojo misijo v narodu. Le iz tega pojmovanja je mogoče utemeljiti svojo raison d'être in s tem tudi moralno upravičenost svoje eksistence. Šola in učiteljstvo morata biti uvrščena v organsko strukturo naroda, pogojena po njegovih gmotnih, duhovnih in нравnih nujnostih. Vsaka druga koordinacija vodi v blazirano klikarstvo, ki ogroža zdravje človeške družbe.

## Potek VII. pokrajinske skupščine poverjen. UJU — Ljubljana v Kranju.

**Skupščina je bila na vse sijajna — Vse razprave so kazale visoko, stvarno lice. — Brez ozira na desno in levo je skupščina zahtevala poverieništvo delovni program, ki ga naj izvede v prihodnjem letu in se je izrekla za začetno pozitivno smer brez vsakega popuščanja. — Pozitivno in stvar o delo je edina koristna sprava baza.**

Kranjsko učiteljsko društvo je pripravilo udeležencem vse potrebno, da je bilo bivanje delegatom in udeležencem skupščine v Kranju čim prijetnejše.

### Razstava ročnih del.

Poročilo o razstavi prinašamo na drugem mestu izpod peresa strokovnjaka tov. ravnatelja A. Novaka.

### Seja ožjega in širjega sosveta.

Dne 5. julija se je z opoldanskim vlakom odpeljala že večina delegatov v Kranj.

Ob 16. uri popoldne je imel seja ožji sosvet, ki se je posvetovalo o zadevah, tičečih se seje širjega sosveta in delegacije.

Ob 17. uri je otvoril pov. Skulj Andrej seja širjega sosveta. Navzočih je bilo 40 članov širjega sosveta in mnogo delegatov kot poslušalcev.

Širji sosvet je obravnaval zadevo o poteku in stanju revizije gospodarskega vprašanja pov. iz l. 1924, 1925, in 1926, do celjske skupščine. Pri pomenskem glasovanju je zavzel stališče in sprejel predlog za delegacijo.

Z enako napetostjo se je obravnavalo vprašanje razmerja organizacije do Učiteljske tiskarne. Debat je bila mestoma burna in so delegati zahtevali od vodstva radikalnega postopka napram večini sedanje uprave U. T., ker je s svojim postopanjem pokazala omalovaževanje sklepa rednega občnega zbora U. T. in neprijazno stališče napram zastopnikom, ki pripadajo večini slovenskega učiteljstva. Končno je bil sprejet primeren predlog za delegacijo, ki meri za tem, da se napravi še poslednji poizkus mirnim potom likvidirati to vprašanje.

Zaradi pozne ure so se nominirali še člani v verifikacijski odsek in število članov v ostale odseke.

### Zborovanje delegacije.

Dne 6. julija v jutru so prišli v Kranj še ostali delegati in tudi mnogo drugega učiteljstva, članstva UJU.

Verifikacijski odsek, obstoječ iz članov tov. strok. tajnika Kobala, tovarišice gđe. Uebergerjeve in tov. Zdolška je pričel poslovanje že ob 8. uri.

Nato je točno ob 9. uri otvoril poverjenik Andrej Skulj delegacijo s sledečimi besedami:

### Poverjenikov nagovor.

Cenjena delegacija! Pred letom dni ste nam poverili na celjski skupščini vodstvo poverieni-

A še važnejša kot cilj dela je mogoče pot do njega. Vsi visoki cilji postanejo le podoneče fraze v tistem hipu, ko se pokaže, da manjka do njih pot in volja, premagati jo. Tudi v tem pogledu pomenja letošnja pokrajinska skupščina mejnik v naši zgodovini. Spoznanje, da se mora poglobiti stanovska zavest ter dvigniti morala v naših vrstah kot predpogoj vsega organizatoričnega dela, je tvorilo glavno skrb delegacije. Smotreno samoizobraževalno delo ter postavitev vsega organizacijskega tiska v njegovo službo kažeta globoko metodično uvidenost, brez katere se ne dosežajo cilji.

Slovensko učiteljstvo stopa na nova pota. Ne bodo lahka in ne udobna. Le zavest, da so prava in edina, bo dajala vsakemu poedincu moč, da ne omaga na njih. Solidarno strnjeno v krepko organizacijo bo zmoglo vse ovire in triumfiralo v zavesti izpolnjene dolžnosti.

L. H.

štva. Vsi člani smo se dobro zavedali važnosti in teže poverjene naloge. Sprejeli smo jo z vso resnostjo in nesebično požrtvovalnostjo, z edinim namenom, koristiti stanu in dvigniti notranjo silo organizacije, da doseže čimprej svoj cilj združenstva učiteljstva v državi v okviru našega mogočnega Uduženja.

Stopamo pred vas, cenjeni delegati, da položimo račun o svojem delu, o naših uspehih in neuspehih.

Hodili smo po poti, ki nam jo je zahtevala deklaracija. Zamudili nismo nobene prilike doma, ne v Beogradu, delati za zblizanje, duhovno in organizacijsko ujedinjenje vsega učiteljstva na temelju stanovske zavesti in solidarnosti.

Žal, da nekateri niso mogli ali niso hoteli razumeti naših smernic, ki niso več samo naše, ampak so že last celokupne naše organizacije v državi. (Burno odobravanje.) Vse bolj in vse globlje prodira v vse učiteljstvo širšem države iskrena zavest, da je moč našega stanu, razvoj šole in resnični napredek naroda odvisen od svobodnega, na stanovskem temelju združenega učiteljstva.

Pravo in iskreno stanovsko edinstvo narodovih učiteljev bo najlepši vzgled vsem, ki resnično žele dobro narodu in državi.

Trda je bila naša pot, mnogo ovir je bilo treba premagati. Marsikaj nas je zadrževalo na naši poti, ali ustaviti nas ni mogla nobena sila. Zgubili smo sicer dokaj časa in energijo, da smo odstranili vse ovire in stopili končno na trdna tla dela. Ne Vi, ki korakate z nami, oni, ki stojte poleg, bodo rekli:

### pokažite nam uspehe svojega dela.

Rekel sem že, da je bilo naše delo ovirano, da je bila borba težka. A prav ta borba je utrdila novo smer in pomnožila naše vrste.

Vrste tovarišev, ki so stale tri desetletja izven organizacije, so se zgornile in stopile na našo pot. Pridružili so se nam kot stanovski tovariši na temelju iskrenega stanovskega edinstva. To je tista očitana koncesija, ki jo nudimo vsem in vsakomur, ki hoče z nami, (odobravanje), ki je še izven naše organizacije ali je zapustil naše vrste.

Prežalostno je v zgodovini slovenskega učiteljstva poglavje o političnem protežiranju in političnih persekucijah, ki so demoralizirale naše vrste, zanesle vanje hlapčevstvo in malodušje, v učiteljske družine pa mnogo gorja in bede, katere še danes ni utešena. Kolika je bila škoda, storjena s tem šoli, narodu in državi, naj premišljajo tisti, ki so to zakrivil. Vzamejo pa naj si jo za svarilen

vzglede tudi oni, ki bi želeli vrnitve zlih časov. Uverjeni smo, da je z našim pokretom za vselej zaključeno to žalostno poglavje.

Posamezniki se bodo pač še vedno pritoževali nad krivicami, ne bo se dal v vsakem slučaju zagurati objektivni postopek, vsem se tudi ne bo dalo nikdar ustreči — a časi, ko je bil politični protekcionizem sistem — so za nami. To je prvi, naš uspeh!

Izjavljamo pa na tem mestu, da nečemo in ne maramo nikogar sčistiti, ki je grešil, ki dela nečast stanu in šoli, a krivda mora biti prej jasno in nepobitno dokazana, potem kaznovana.

Če bi ne bil dosegel naš pokret nič drugega, da je ustavil gorje premeščani, je to veliko, zelo veliko. Kdor iskreno ljubi svojega tovariša in je prožet prave stanovske zavesti, komur je količkar za napredek šole in ugled stanu, bo priznal, pa ako je tudi izven naših vrst, da je to uspeh.

Vpliv časopisja na javno mnenje vam je vsem znan. Kdor je čital naše časnike in neokusne napade na naš stan in posameznike, pa je to že pozabil, naj poišče to čtivo, ga prečita in presodi iz edinega vidika: stanovske zavesti in solidarnosti. Zadel bo sramu, da je bilo kaj takega mogoče. Čudil se bo, da smo mogli vse to mirno prenašati, čudil se bo, da ima narod po vsem tem v nas in šoli še toliko zaupanja. Zdrav je in nepokvarjen, bolj pošten kot tisti, ki so naš pred njim poniževali. Roko na srce in vprašajmo se, ali nismo tudi sami pomagali vzdrževati tega in zadajali nezacepljive rane posameznikom in stanu ter s tem ovirali šolo v mirnem razvoju in napredku.

Z našim pokretom je tudi to minilo, naj se ne povrnejo nikdar več enaki pojavi. To je drugi uspeh nove smeri!

Gospodarske prilike v organizaciji niso rožnate. Marsikateri idealnega in požrtvovalnega tovariša, ki se je poln zaupanja in navdušenja oklepal organizacije, je bridko zadel nered v organizaciji ob razkritju v gospodarstvu. Koliko stanovske zavesti in ponosa je strtega!

Ni še vse poravnano in uravnano, uspostavljeni pa so zopet temelji našemu organizacijskemu gospodarstvu. Treba pa bo mnogo dela in tudi žrtve, da popravimo grehe in izbrisemo posledice.

Jasni računi in red v organizacijskem gospodarstvu je tretji uspeh našega dela! (Burno odobravanje.)

Koliko je bilo podrobnega dela in raznih dobrin, katerih so bili deležni posamezniki in cele vrste, ne bom našteval. Vsi tisti, ki so jih bili deležni, to vedo in priznajo.

Onih pa, ki namenoma sabotirajo naše organizacijsko delo, ne bom prepričeval o potrebi požrtvovalnega in nesebičnega sodelovanja in če potreba samozatajevanja, ker so začeli njih osebne ali kakršnekolik ambicije, kakor volja po skupnem delu za krepko in solidno organizacijo.

Naša smer, naše združevanje in konstruktivno delo je odjeknilo širom prostrane naše države, je prošnilo vse vrste učiteljstva, uduženega v UJU in je zganilo tudi vse one izven naših vrst, da si stopimo bližje, kakor smo si stali kdaj poprej. To je četrti veliki uspeh nove smeri! Prepričan sem, da je le še vprašanje kratkega časa, ko bomo mogli reči:

Od Kranja do Gjevjelije en osamo duhovno ujedinjeno, od stanovske zavesti prožeto učiteljstvo, ena sama enotna borbeno organizacija t. j. naše mogočno Uduženje, simbol in nosilec naše moči, naša bodočnost in naš vodnik pri bodočem našem delu. — (Dolgotrajno odobravanje.)

To, cenjeni delegati, so dejstva, uspehi, ki jih ne more nihče utajiti in radi katerih smo lahko prenašali očitanja, podtikanja in žalitve. (Klici priznanja.)

Ne begajo naš ponižanja, ne slepe priznanja, ker se ne strašimo prvih in ne iščemo drugih. Naše prizadevanje je, vzbuditi v vseh tovariših ono stanovsko zavest in slog, nesebično in požrtvovalno delavnost za skupno stvar, ki edina je porok lepši bodočnosti stanu.

Ne enkrat, nešteto krat smo slišali očitke, da smo z deklaracijo

### razbili našo organizacijo.

Čudno je to! Deklaracija je tako širokogrudna, da se na njenem temelju v naši organizaciji udeležujejo lahko vsak, kdor je z dušo in srcem učitelj. (Klici: Tako je!)

## LISTEK.

A. Novak:

### Razstava ročnih del ob priliki pokrajinske skupščine v Kranju.

Vedno bolj se udomačuje tudi pri nas lepa navada vsakoletnih šolskih razstav in zdi se mi, da se ima tem prireditvam pripisovati vedno večje zanimanje za šolo in njen ustroj. Razstave zblizujejo učiteljstvo z narodom in povzdigujejo pri ljudeh njegov ugled. Take izložbe so seveda bolj lojalnega pomena, posejajo jih večinoma le starši učencev in morebiti tudi bližnje učiteljstvo. Marsikaka dobra ideja učitelja ostane nepoznana njegovim stanovskim tovarišem in veliko drugod preiskuje njihov zavrežen načinov se po nepotrebnem zopet poizkuša in oživi. Vse pač le zato, ker učiteljstvo nima med seboj prave zveze in upogleda v delavnico svojega tovariša.

Prav srečna je bila zato misel ob priliki pokrajinske skupščine v Kranju prirediti razstavo šolskih izdelkov vseh šol kranjskega sreza za učiteljstvo. Namen ji

je bil pokazati kaj in kako dela učiteljstvo po novih učnih načrtih, zainteresirati in spodbuditi omahljivce in se tudi na tem polju približe spoznati. Razstava je vse te namene v polni meri dosegla. Marsikaka dobra misel, ki je temu ali onemu plavala še nekako nejasno pred očmi, je bila tu že udeleževana, mnoga šele napol izvršena, katero bo on sam izpopolnil. Videl sem tega in ono, ki si je vestno zapisovala za njo važne stvari in jih natanko ogledovala. Človeka taka skrbna pozornost presune res prav do srca, je pa v veliko zadoščenje vsem, ki so kaj razstavili.

Težko je urediti tako pestro razstavo, da pride do veljave, pa tudi tu so to. Lajpajne in njegovi pomočniki zadeli pravo. Če razstavljam izdelke ene šole si že uresdim tako, da je lep pregled, a pri večjih razstavah kakor je bila ta se ponavadi greši v tem, da je vse razkosano in razvlečeno. Prav je, da so bili izdelki iz lesa skupaj, kartonaža skupaj — itd. Priporočal bi pa za drugič, naj bo na vsakem izdelku tudi ime šole in učitelja, ker tudi to zanima obiskovalca, posebno če ni iz istega okraja.

Razstava je očitno pokazala, da plavamo k edino pravi metodi pouka — v de-

lavno šolo. Ni še vse izvršeno, a na poti smo že in za začetek je to dovolj. Ilovica je že našla pot v šolo in povsod vidimo, kako si je učitelj pomagal z njo pri razlagi in utrditvi pojmov. Ali moremo z besedo in sliko predočiti učencem nasebine mostičarjev tako jasno, kakor nam jih kaže od otrok samih napravljena skupina koč, s čolni, racami, gosmi in silnim možakom, ki stoji naslonjen na podbojih vrat? Obesil je ravno kožo zveri na ograjo mostičarja in zdaj gre zadovoljen počivat. (Cerklje.) Gobe, posebno mušnice, opozarjajo na svojo strupenost (Primskovo), oblike jabolč in hrušč, gnetenih iz gline opozarjajo na svoje karakteristične znake in dopolnjujejo slike, ki so jim priložene. Pticija gnezda z jajčeci in ptički so služila pri elementarnem pouku računstva, hišica z začarano kraljičino je uvedla otroke v pravljčni svet itd. Tudi pesek se že uporablja pri zemljepisnem pouku, a se radi prevoza ni moglo razstaviti teh stvari.

Izrezovanje iz barvastega papirja je doma že v vsaki šoli. Naravnost čudil sem se izdelkom šole v Olševku. Tovariš Josif in gđe. Auersperg sta dosegla s svojimi učenci v tem materialu res take uspehe, da jih

jima lahko zavida vsaka osemrazrednica. S tem pa ne mislim zmanjševati uspehov drugih razstavljalcev, ki so dosegli tudi veliko. Vseč so mi bile posebno preproste razglednice (brez naslova šole), s katerimi bodo otroci brezdomno razveselili vsakogar, komur jih pošljejo. Iz papirja so izrezani zemljevidi, elek. aparati, predstavljajo nam dnevne čase, lune spremene, mrke in dr. (Brežice-Turnišče). Korist te vrste dela, z ozirom na harmoničnost barv, oblik, sestave ornamentov, jasnosti pojmov in gojenju čuta za okus in lepoto, je pa brezdomna. Tudi ta razstava je jasno pokazala to, kar povdarjam v svoji knjigi »Risanje« — predvaja za risanje bodi izrezovanje in gnetenje.

Veliko je tudi izdelkov iz lepenke: škatlice, koledarjev, map, okvirjev, zvezkov — sami predmeti, ki jih učenec vedno rabi. Nekateri učitelji so se strogo držali učnega načrta in izrezovali in sestavljali ploskve in gola geom. telesa, drugi so pa ubrali edino pravo pot in izdelali iz geom. teles sestavljene hišice (tristrana prizma in kvadratna prizma), stolpe (valj in stožec (piramida) etc. in iz teh prešli na telesa in ploskve.

